

Búcsú Marsall Lászlótól

(2013. július 29., Farkasrét)

Tisztelt gyászoló Család, gyászoló Egybegyűltek!

„Azt hittem, van humorérzéked, kedves János” – jött elém egy intézmény irodájában, ahol egyszerre volt dolgunk. Zavarba jöve váratlan gesztusától, ragadtam meg üdvözlésre nyújtott kezét, s néztem huncutul mosolygó szeme közé. Ezzel a dolog el volt intézve. Zöldfülű szerkesztőként nem értettem vagy csak nem akartam érteni egy képversét, amely biciklit formázott. S ő ahelyett, hogy kinevetett volna vagy megsértődött volna rám, bölcsen megszorongatott és visszaült a székébe befejezni azt, ami közben megzavartam. Most már életem végéig cipelem magamban e jelenet tanulságát. Mert többek közt az ilyen jelenetek bizonyítják számomra, hogy óriások közt tanultam járni.

Marsall Lászlóval nem találkozhattunk sűrűn, hiszen ő jobban szerette a szoba alkotó csendjét, mint az irodalmi élet sokszor zsibvásári forgatagát. De az a néhány találkozás és futtában váltott szó elég muníciót adott ahhoz, hogy a kimagasló költészete mögött megbúvó embert is hallatlanul becsülni tudjam. Mert a matematikai pontossággal kimért versek mélyén egy humorral telített lény aranylott. A filozófiai távlatokat és szürreális mélységeket átívelő költemények egy közvetlen fickót is rejtettek, aki nem fukarkodott a szeretettel. A metafizikus költőben mindvégig ott garázdálkodott az egykori vásott kölyök is, aki sulis helyett bizony sokszor szívesebben időzött a Körös partján a gyepmester és orvhalász Hégyel bácsival.

A második világháború sötétségében ő kis barátjával egy sokszínű, csodálatos fantáziabirodalom építésével kezdte meg áldásos tevékenységét: a Világtenger Nagykontinens országának királyaként igencsak számos tapasztalatra tehetett szert idejekorán. Álmaiból jóval később, már gyakorló költőként is gyakran merített. Szerteágazó világának többszólamúsága és misztériuma Határ Győzőével rokon, a középkor vásári ráolvasásainak hangulatát is idéző, keserűes időskori elmúlás-versek pedig többek közt Rákos Sándort juttatják az eszembe.

Egy nagy nemzedék későn induló, de annál tovább érő titánjaként olyan korról

tudósított, amely tele volt hazugsággal, megalkuvással, kegyetlenséggel. Ő hajthatatlan volt, és inkább nem publikált, de nem adta be a derekát. Alkati adottságai mellett ez volt a másik oka annak, hogy viszonylag ritkán megszólaló költőnk volt. Sokáig az is késleltette az indulását, hogy nem igazán tudták beszkatulyázni. Hiába lapult zsebében mestere, Weöres Sándor szakmai menlevele, a népieknek túl urbánus, az urbánusoknak túl népi, a konzervatívoknak túl avantgárd, az avantgárdoknak túl konzervatív volt. Rejtőzködő személyisége még egy olyan dörzsölt kolléga szimatát is megtévesztette, mint Kormos István, aki sokáig azt hitte róla, hogy csupán egy költött figura, és nem valós személy. Mi kell ennél több a halhatatlansághoz?

De sokat jelentettek számára a barátok is: Csoóri Sándor, Ágh István, Hernádi Gyula, Tornai József, majd később Mezey Katalin és Oláh János... – hogy csak néhányukat említsem. Az ő szemüvegükön keresztül is nézhettem Lacit, aki egyszerre volt a Kossuth-díjas költő és az egykori békési szegénylegény, a rejtélyes filozófus és az örök-bohém álmodozó, a kíméletlen kritikus és az elesettek krónikása.

Egy 1991-es interjúban a következőt vallotta: „Van egy hatalom, nevezzük Istennek, világmindenségnek, univerzumnak, vagy angyalok ihletének, mint Rilke, a huszadik század egyik meghatározó költőegyénisége. Az angyalok megjönnek s közölnek valamit. Akkor le kell ülni és írni, mert a költészet világának kiterjedése homályos és nagy léptékű tartomány.”

Bízvást állíthatjuk, hogy a *Vízjelek*, a *Portáncfigurák*, az *Egy világ mintája*, a *Negyvenegy öregek*, a *Város papírmadárból*, a *Szélketrec*... című könyvek költőjének tollához angyalok szállították a tintát. Olyan maradandó életművet tornyozva fölénk, amely kikerülhetetlen az 1945 utáni magyar irodalom történetében. Sáfarkodjunk vele jól és tisztességesen, és legyünk méltóak hozzá, s akkor mi is jobbak és bölcsőbbek lehetünk általa.

Kedves Laci, búcsúzom Tőled! Búcsúzom a zseniális lírikustól, a remek embertől, a képzőművésztől, az egykori rádiószerkesztőtől, a Magyar Írószövetség Örökös Tagjától. Nyugodj békében!

Szentmártoni János